
Ivan Kovačević

Univerzitet u Beogradu

Filozofski fakultet

ikovacev@f.bg.ac.rs

O ĆURKAMA, PILIĆIMA I CITATNIM INDEKSIMA*

Apstrakt: Analiza citatne liste "Reuters"-ove kompanije koja rangira časopise iz antropologije pokazuje metodološke greške u procesu izgradnje ove citatne liste. Ta lista polazi od američke tradicije četvoropoljne antropologije i jednakom tretira časopise koji pripadaju potpuno različitim naučnim disciplinama – biofizičkoj antropologiji, pristorijskoj arheologiji, antropološkoj lingvistici i sociokulturnoj antropologiji. Četiri potpuno različite naučne zajednice se ne mogu porebiti prostim brojanjem citata, a dodatnu zbrku unose druge vrste časopisa koje se takođe rangiraju, kao što su časopisi koji obuhvataju sve četiri discipline, zatim neki koji obuhvataju neku od disciplina i neku drugu ne-antropološku nauku (sociokulturalna antropologija i sociologija), zatim koje uopšte nisu u suštinskoj vezi sa antropologijom i bave se opštim pitanjima globalizacije ili su regionalni i određeni region posmatraju multidisciplinarno što znači istorijski, geografski, politički, ekonomski, pa i antropološki. Prema tome, bilo kakva rang lista ovih časopisa bila bi jednaka pravljenju jedinstvene tabele četiri američka nacionalna sporta (bejzbol, hokej, košarka i američki fudbal) i stoga je slabe primenljivosti u Americi, dok je u Evropi u potpunosti odbačena. Jedino srpski upravljači na ukom uvažavaju ovu bastardnu listu i nameću je kao kriterijum za ocenjivanje i model za izgradnju još bastardnije domaće zajedničke top-liste časopisa, na kojoj se nalaze časopisi niz različitih nauka (istorije, arheologije, istorije umetnosti, etnologije/antropologije, muzikologije), ali i časopisi koji se bave samo delom ovih nauka, kao što su vojna istorija, numizmatika, vizantologija ili zaštita spomenika kulture itd. To ovu listu čini neupotrebljivom za procenu pojedinog časopisa, a društveno opasnom ukoliko bi služila kao kriterijum za finansiranje pojedinih nauka i časopisa.

Ključne reči: antropologija, citatni indeks, SSCI, Thompson-Reuters, vrednovanje nauke, finansiranje časopisa, Srbija

* Ovaj članak je rezultat rada na projektu "Antropologija u XX veku: teorijski i metodološki domeni" (br. 147037) koji u celosti finansira Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

O čurkama, pilićima...

(Borhesov) "tekst citira 'izvjesnu kinesku enciklopediju' u kojoj piše da se životinje dijele na: a) one koje pripadaju caru, b) mirišljave, c) pripitomljene, d) male svinje, e) sirene, f) čudovišta, g) pse koji su na slobodi, h) one koje su uključene u ovu klasifikaciju, i) koje se uzbudjuju kao ludaci, j) bezbrojne, k) nacrtane kićicom od devine dlake, l) et caetera, m) koje su slomile krčag, n) koje iz daljini liče na muhe".

M. Fuko, *Riječi i stvari*

1. Čurke i pilići

Bilo bi veoma teško naći protivnika tvrdnji da je jednakost $2+2=4$ važeća i u Evropi i u Americi, odnosno, da je $2+2=4$ u Americi isto što i $2+2=4$ u Evropi. Međutim, kada se sa apstraktnih brojeva pređe na konkretne pojave, matematička izvesnost jednakosti se pretvara u sasvim neizvesnu mogućnost. Kada se saberi 2 čurke i 2 čurke, i u Americi i u Evropi rezultat je 4 čurke, samo što u Americi 4 čurke mogu da dosegnu blizu 200 kilograma, a u Evropi tek oko 100 kilograma. Jasno je da uvođenje kilograma kao merne jedinice za težinu uspostavlja samerljivost u trgovini, ali 4 američke čurke nisu isto što i 4 evropske/srpske čurke jer se radi o potpuno različitim rasama čuraka. Ta razlika u vrsti čuraka bi u slučaju evropskog nametanja principa razmene "čurka za čurku" sigurno oštetila američke proizvođače čuraka, koji bi svoje velike čurke menjali za evropske/srpske manje. Kada se realno stanje u transferu principa merenja rezulata naučnog rada na liniji Amerika-Evropa/Srbija uporedi za zamišljenom razmenom različitih vrsta čuraka, ogleda se stvarno nasilje po načinu uspostavljanja jednakom onom zamišljenom.

Postupci i aparati evaluacije naučnih rezultata stvoreni u Americi, u nemodifikovanom obliku, nameću se Evropi/Srbiji sistemom prelivanja. Sistem prelivanja se može najbolje ilustrovati ukoliko se prethodni, hipotetički primer proširi, takođe zamišljenim, stanjima u proizvodnji i razmeni pilića. Ako su tradicija i tehnologija uzgoja pilića doveli do toga da su i američki i evropski/srpski pilići jednaki, onda je moguća razmena po principu "pile za pile". Ali, ukoliko bi američki proizvođači i izvoznici pilića nametnuli da taj princip važi za celo živinarstvo i trgovinu živinom sa Evropom/Srbijom, američki proizvođači čuraka bi propali dajući čurku od 40 kilograma za duplo manju čurku.

Odnos američkih proizvođača i izvoznika pilića prema proizvođačima i izvoznicima čuraka u ovom hipotetičkom primeru, jednak je odnosu prirodnjačko-tehničkog sektora u nauci prema duštveno-humanističkim disciplinama. Radi se o nametanju pravila, koja imaju smisla u jednoj grupaciji nauka, ali nanose neprocenjivu štetu drugim granama nauke. U osnovi tog nametanja na-

izgled stoji puka iracionalna želja za nametanjem koja proizilazi iz puke mogućnosti nametanja, tj. odnosa snaga u državnim i paradržavnim organima.¹

2. Kontrola kvaliteta ili kvantiteta

Da li je suština kulture revizije u oblasti nauke kontrola sadržaja, u smislu kontrole "naučnog kvaliteta"? Kada bi takva kontrola sadržaja bila suština kulture revizije, morala bi se formirati klasa kontrolora koji znaju i poznaju ono što kontrolišu. Ta klasa bi morala da bude superkvalifikovana, odnosno, sastavljena od najboljih u proučavanju materije/oblasti/nauke koju kontrolišu. Formiranje takve klase kontrolora je skopčano sa nepremostivim socio-ontološkim problemima. Moguće je izabrati i finansijskim uslovima privoleti "najbolje", "najeminentnije", "najproduktivnije" naučnike da postanu kontrolori. Međutim, vreme koje će posvetiti kontrolisanju i pripadajućem administriranju čini da veoma brzo prestaju da budu "najbolji", tj. onakvi kakvi su bili i zbog čega su izabrani za kontrolore. Za to vreme, drugi koji se ne bave kontrolom, baš kao i kontrolori pre nego što su to postali, sve svoje intelektualne snage usmeravaju u samu nauku kojom se bave, postaju "najbolji", "najeminentniji", "najproduktivniji". Sve vrste kontrolora (birokrate i upravljači naučnim institucijama, rukovodioci naučnih projekata, administratori i različiti funkcioneri državnih naučnih organizacija ili strukovnih asosijacija, urednici naučnih publikacija), moguće izabrani zato što su kvalitetom i kvantitetom produkcije iznad ostalih, ostvaruju daleko manje ili nikakve rezultate u trajanju vremenски ograničenog mandata. Po isteku te, vremenski ograničene funkcije vraćaju se produkciji, često bezuspešno pokušavajući da nadoknade propušteno, ili ostaju na istoj ili sličnoj funkciji trudeći će da ih učine svevremenim. Prema tome, ideja da najbolji kontrolišu ostale je neostvarljiva, a samim tim je neostvarljiva i kontrola "kvaliteta", jer samo najbolji mogu da ga kontrolišu, procene i ocene. S obzirom na to da je ocena kvaliteta nemoguća, jer bi pretpostavila da lošiji ocenjuju bolje, a čak ni ocenjivanje od strane istih nije moguće jer je recipročno, a ocenjivanje podrazumeva razliku u statusu, preostaje samo ocena kvantiteta.

Kvantifikacija, naoko, rešava mnoge probleme koji se javljaju u upravljanju naukom. Političko-upravljački sloj ne poseduje sposobnost da prati i razume kvalitativnu procenu, čak i kada bi se našao institucionalni i logički model za njenu proizvodnju. Objašnjenja vrhunskog stručnjaka da je istraživački rad jednog instituta za istorijska proučavanja bolji od rezultata drugog srodnog instituta, možda bi bila razumljiva učesnicima nekog naučnog skupa o metodolo-

¹ Da li su razlozi nametanja isključivo iracionalne prirode ili su partikularističko-egoistički, pitanje je koje ulazi u zonu psihologije nauke.

O čurkama, pilićima...

logiji i kritici u istorijskoj nauci, ali nisu višem i srednjem sloju upravljača u državnim institucijama koje upravljaju naukom. Međutim, kvantitativno poređenje je razumljivo svakom ko ima osnovno obrazovanje, što upravljačima skida tešku obavezu pribavljanja naučnih titula kao kvazi-kvalifikacije za funkciju upravljanja naukom. Izmeriti naučni učinak određenog naučnog instituta ili svih naučnih instituta i potom napraviti top-listu jeste ideal birokratskog, tobože, efikasnog upravljanja naukom, pogotovo što neukom izgleda veoma lako dostižno. Prosto prebrojavanje broja publikovanih radova se učinilo kao put ka dostizanju komotnog, a "racionalnog" i "utilitarnog" upravljanja naukom. Izgledalo je dovoljno pronaći, angažovati, platiti i sl. brojača naučne produkcije i primenjivati "rezultate" do kojih će brojači doći. Međutim, već u pripremama za prebrojavanje nastali su praktično nerešivi problemi, ili bar nerešivi ukoliko se opstane u nastojanju da upravljanje naukom bude upravljačima komotno, što je činilo da bi svako, ko nema svoj partikularni, a proglašen za viši interes, odustao od prostog brojanja. Raznovrsnost naučnog rezultata – od matematičke formule i njenog objašnjenja na jednoj stranici, do dvotomne ili trotomne istorije filozofije, učinila je da kvantifikatori proizvedu rešenje koje je dobro za jedne, ali nije dobro za neke druge, a ako se opredede za srednje, ono ne valja ni za koga.

Nastojanje da se pronađe "jedinstveno" rešenje je posledica težnje, iminentne upravljačima, da otvore jednu jedinu fasciklu (file) u svom mentalnom angažovanju. Za njih bi tri ili, čak, pet fascikli značilo tri ili pet puta veći umni napor, za šta bi tražili tri do pet puta platu ili tri do pet pomoćnika. Samo veoma bogata društva sa snažnom ekonomijom mogu svojim državama omogućiti da usliše zahteve upravljača i omoguće partikularno upravljanje posebnim i specifičnim poslovima. Siromašnija društva, na protiv, mogu da svog, inače dobro plaćenog, upravljača jednim sektorom nateraju na povećanje umnog i radnog napora koji bi omogućio praćenje stanja u različitim sektorima ili podsektorima.

Na primeru osnovne citatometrijske klasifikacije naučnih časopisa i njihovog "vrednovanja" može se jasno sagledati upravljačka logika po kojoj mora postojati jedno pravilo za sve, pa makar se i ti svi u potpunosti međusobno razlikovali. Upravljačka lenjost i težnja ka "jedinstvenim" rešenjima, koji se mogu lako i brzo primenjivati, podržana je nomotehničarskom sklonošću da propisi budu jednostavni, kratki, "sveobuhvatni", iz čega proizlazi prizeman stav da je kratak zakon dobar zakon i da je kratak propis dobar propis. I jednima i drugima bi kao lektiru trebalo preporučiti antičku mitologiju, posebno epizodu o Tezeju i Prokrustu.²

²S obzirom na to da upravljači nemaju mnogo vremena za čitanje, dobro će doći i leksikon. Vidi. Srejović i Cermanović 1979, s.v. Prokrust.

Ako se vratimo hipotetičkom primeru, onda bi mogući odgovor američkih proizvođača čuraka, američkim proizvođačima pilića, koji im nameću pogubne principe razmene, glasio: "Da li ste vi normalni što nas terate da čurku od 40 kilograma menjamo za čurku od 20 kilograma, i šta se nas tiče što vi i evropski prozvođači pilića imate iste piliće?"

Iako nametanje ovog tipa izgleda i nelogično i nemoguće, ono se u stvarnosti događa. Sastoji se u proglašavanju absolutne važnosti citatometrijskog postupka, razvijenog da prati citiranje publikacija u prirodnim naukama na engleskom jeziku, u vrednovanju rezultata humanističkih nauka u Srbiji i, što je još gore, u absolutizaciji citatometrijskih proizvoda američke kompanije "Reuters". Nepovoljnost ovakvog nametanja uočila je i krovna evropska naučna organizacija (European Science Foundation) i jednostavno odbacila primenu citatometrijskog postupka u vrednovanju evropskih časopisa iz oblasti humanističkih nauka (Kovačević 2008, 33-34), smatrajući da brojanje citata iz pojedinih časopisa gradi sasvim iskrivljenu sliku o vrednosti datog časopisa. To božnji veći ugled časopisa na osnovu broja citata nije proizvod kvaliteta, već mnogih drugih faktora, od kojih je presudna veličina naučne zajednice koja čita/piše/citira članke iz oblasti koju časopis pokriva.

3. Američka četvoropoljna antropologija

Detaljna analiza top-liste časopisa koju je za časopise iz oblasti antropologije proizvela kompanija "Reuters", pokazaće više loših strana citatometrije. Svaka od negativnih posledica primene citatometrije u humanističkim naukama, počevši od negativnih posledica transfera "Reutersove" metodologije iz jedne u drugu naučnu disciplinu, preko uočavanja absolutne bezvrednosti postupka, čak i kada bi bio metodološki korektan, tj. statistički ispravan, pa do nemogućnosti transfera postupka iz jedne u drugu naučnu zajednicu koje imaju bitno različite naučne parametre (jezička raznolikost ili veličina), dovoljna je da se citatometrija zaboravi kao tužna epizoda u srpskoj nauci, a zapamti kao upozorenje svim budućim administratorima. Analizom top-liste časopisa u jednoj naučnoj "disciplini", naime, u antropologiji, pokazaće se posledice, diskvalifikujuće po "Reutersovu" metodologiju.

"Reutersovo" pravljenje top-liste časopisa polazi od američke antropološke tradicije, koja postoji samo u Americi, dok antropologija postoji u celom svetu. Da bi se ilustrovala neprimenljivost "Reutersove" metodologije potrebno je opisati američku antropološku tradiciju na kojoj je ta metodologija zasnovana, a na osnovu tog opisa će se pokazati da "Reutersova" metodologija nije valjana ni za velike delove američke antropologije.

Američki antropolog se, kao obrazovni profil i "proizvod za tržište rada", tradicionalno formira kroz četvoropoljne antropološke studije koje se sastoje

O čurkama, pilićima...

iz socijalne/kultурне antropologije, bio-fizičke antropologije, praistorijske arheologije i lingvistike. Kao ilustracija, dovoljna je prva rečenica programa antropologije na University of California Los Angeles (UCLA) koja glasi: "Odeljenje za antropologiju Kalifornijskog Univerziteta univerziteta u Los Andelesu je uvek imalo širok pogled na antropologiju, održavajući i balans i integraciju između četiri polja (arheologije, biološkog polja, sociokulturalnog polja i lingvistike) koja tradicionalno karakterišu disciplinu."³ Boasijanska i/ili evolucionistička tradicija u okviru kojih je nastala antropologija na američkim univerzitetima generisala je četvoropoljnju antropologiju koja se nalazi između otpora samih antropologa i nastojanja univerzitetskih vlasti da je iz, bilo tradicionalnih, bilo finansijskih razloga održavaju.⁴

Ako se pojedinačno posmatraju odnosi između neke od disciplina unutar, davno prevaziđene i birokratskom voljom odražavane, četvoropoljne antropologije, videće se da taj odnos ne postoji, ili je periferan ili je vrlo često od manje važnosti nego odnos neke od podpoljnih disciplina sa nekom drugom vančetvoropoljnom. Tih relacija, između četiri discipline u četvoropoljnoj tradiciji obrazovanja američkih antropologa, može biti onoliko koliko je moguće ispostaviti kombinacija odnosa dva člana u četveročlanom skupu (A, B, C, i D), tj. AB, AC, AD, BC, BD, i CD. Ukoliko razmotrimo neke od ovih relacija viđećemo da je, na primer, odnos bio-fizičke antropologije i lingvistike (lingvičke antropologije) odnos koji se geometrijski može približno opisati kao odnos dve paralelne prave. S obzirom na to da se humanističke nauke ne poнашају po geometrijskim pravilima, moguć je neki periferan i slučajni dodir, ali o bilo kakvoj smislenoj saradnji nema govora. Ipak, antropološki lingvista je nateran da u svojoj biblioteci drži stotine članaka iz bio-fizičke antropologije koji su publikovani u četvoropoljnim časopisima, dok knjigu iz te oblasti, s obzirom na to da knjige nabavlja svojom voljom, nema nijednu.⁵ Moguće je da se, statistički posmatrano, intenziteti dodira pojedinih podpoljnih antropologija razlikuju, ali u suštini su isti. Odnos između socio-kulturalne antropologije i arheologije (praistorijske) nije mnogo drugaćiji i svodi se na problematične analoške rekonstrukcije praistorije i prošlosti uopšte na osnovu recentnih

³ <http://www.anthro.ucla.edu/academic/academicprograms/> ("The UCLA Department of Anthropology has always taken a broad view of anthropology, maintaining both balance and integration among the four fields (archaeology, biological, sociocultural, and linguistic), which have traditionally characterized the discipline.").

⁴ Najnoviji slučaj se dogodio 2007. godine kada je univerzitetska uprava na univerzitetu Stanford, nasilno reintegrisala antropologiju, razdvojenu 1998. godine, zbog čega je šef odeljenja, svetski ugledni antropolog, Akil Gupta napustio univerzitet. (Trei 2007).

⁵ Jedino ranije rešenje u cilju rasterećenja politika biblioteke, koje se sastojalo iz raskoričavanja časopisa i koričenja samo potrebnih članaka, zamenjeno je, u eri elektronskih baza časopisa, mogućnošću selektivnog preuzimanja i skladištenja tekstova.

formi poznatih iz socio-kultурно antropoloških istraživanja (Porčić 2006; Kuzmanović 2009). Sa druge strane, uopšte bi bilo teško zamisliti kako bi se odvio dodir praistorijske arheologije i lingvistike, s obzirom na to da se praistorijska arheologija i definiše kao proučavanje vremena pre pisma, a jedino pismo može ostaviti tragove o govoru i jeziku ljudi iz prošlosti.

Minuciozna analiza jednog od časopisa, zasnovanog na četvoropoljnoj antropologiji, pokazala je da manje od 10% tekstova, i to tokom sto godina, od 1899. do 1998. godine, povezuje bar dve subdiscipline, dok je preko 90% produkcije iz jedne discipline. Zaključak detaljne analize autora, koji je obradio preko 3200 članaka u stogodišnjoj istoriji časopisa *American Anthropologist*, jeste taj da je međupoljna saradnja unutar četvoropoljne antropologije minorna (Borofsky 2002, 463-480). Takođe je vredno pomena, da su pojedni intenzivni spojevi dve podpoljne antropološke discipline tokom istorije, stvarali teorije na kojima je, doduše ne u SAD, građena praksa Aušvica.

Egzistiranje četvoropoljne antropologije u Americi, zasnovano na tradiciji, inerciji i potrebi za lakoćom upravljanja univerzitetskih birokratija, predstavlja osnovu na kojoj je građena citatometrija uspostavljena još u vreme "Thompson Scientific", a produžena u eri "Reutersovih" citatometrijskih proizvoda. Takvo stanje stvari, koje se namerava meriti, zahtevalo je temeljno i dobro poznavanje same antropologije, što u citatometrijskom pravljenju SSCI i AHCI listi nije bio slučaj.

4. Intermeco - kratka lekcija iz uvoda u statistiku

I opšta metodologija nauka i posebno statistika, već na početničkom nivou, na nivou osnovnih udžbenika, upozoravaju da je poznavanje same stvari nužan preduslov za bilo kakvo brojanje i prebrojavanje. U udžbeniku logike i načne metodologije piše:

"Brojanje je ograničeno utoliko što se može izbrajati samo diskretna grupa ili sadržaj koji se može podesiti tako da bude u formi diskretnе grupe."

"Upoređivanja zasnovana na prebrojavanju, kao što smo videli, zavise od naše sposobnosti da jasno razlikujemo različite grupe ili različite osobine."

(Koen i Nejgel 1965, 303 i 305)

Sasvim konkretno je upozorenje u udžbeniku (Vidojević - Škara 1968a, 18) za početnike u statistici:

O čurkama, pilićima...

"Neophodno je da primena statističkog metoda u istraživanju pojava pretpostavlja poznavanje njihovog naučnog tretmana, mada to nije uvek slučaj."

Osim ovih opštih pravila koja bi svaki statistički postupak trebalo da poštuje, statistički udžbenici govore i o konkretnijim principima prebrojavanja, koji se odnose i na prebrojavanje citata u antropološkim časopisima.

"Posmatranje (...) kategorija i formiranje podataka kao njihovih izraza, kao i sve operacije sa njima nameću zadatak preciznog opredeljivanja pojave, jedinice njihovog ispoljavanja i organizacije postupka oko njihovog obuhvatanja."(Vidojević – Škara 1968b, 24)

Određivanje statističke jedinice na koje upućuju udžbenici statistike jeste faza statističkog posla, koji, ukoliko se ne obavi kako treba, anulira svaki rezultat:

"Određivanje statističke jedinice u etapi posmatranja mora da se izvrši vrlo brižljivo i da zadovolji mnogobrojne zahteve u pogledu razumljivosti, preciznosti i obuhvatljivosti. (...) Ova etapa statističkog rada postavlja pitanje definicije statističke jedinice na području tumačenja i upoređivanja podataka. (...) Prema ovome, definicija statističke jedinice predstavlja osnovu u svim etapama statističkog rada. Pojam statističke jedinice mora biti određen *prostorno, vremenski i stvarno*. Prostorno, jer pokazuje razlike između područja, vremenski zato što u svom razvoju podležu promenama od jednog vremenskog perioda do drugog, stvarno, da bi se posmatrale samo međusobno slične jedinice."

Sve jedinice na kojima se pojava ispoljava čine statistički skup, statističku masu ili kako se često naziva populaciju. (...) statistički skup zahteva precizno definisanje pojma njegove sadržine i obima." (Vidojević – Škara op.cit, 25)

Kao primer neadekvatne klasifikacije navodi se klasifikacija stanovništva prema obeležju "položaj u zanimanju" iz popisa jugoslovenskog stanovništva 1931. godine, gde su ponuđene kategorije bile: samostalni i zakupci, činovnici i nameštenici, radnici, nadničari i sluge, šegrti, pomoćni članovi porodice i kućna služinčad. "Gruba deformacija – smatra statističar – ove klasifikacije da se zapaziti već kod prve kategorije "samostalni i zakupci" kojom su obuhvaćena i lica koja koriste i ona koja ne koriste tuđu radnu snagu, iako se sa socijalno-ekonomskog stanovišta ova lica ozbiljno razlikuju. U ovu kategoriju svrstane su i sitne zanatlje i seljaci sa malim posedom, kao i krupni posednici i industrijalci" (Vidojević – Škara op.cit, 33). Primer je poučan i govori o načinima kreiranja klasifikacija. Kada klasifikaciju sačinjavaju lica nestručna za

oblast o kojoj se radi, onda je greška moguća, jer nije statističar taj koji je pozvan da sačini sociošku ili ekonomsku klasifikaciju već su to sociozni ili ekonomisti. To znači da neće statističari odrediti definicije na osnovu kojih određene vrste bolesti ili simptoma treba statistički pratiti, već će to učiniti lekari.

I na kraju ovog kratkog podsećanja na osnove merenja u društvenim naukama, potrebno je ukazati na još jedno pravilo koje je veoma važno za analizu "Reutersove" top-liste antropoloških časopisa, a koje glasi:

"Poređenje je suština rada u statistici koje podrazumeva poređenje samo uporedljivih, korespondentnih veličina, a ovo se nedovoljno respektuje" (Vidojević – Škara op. cit, 10).

5. "Reutersova" top-lista časopisa iz antropologije

Za analizu "Reutersove" top liste može poslužiti lista iz 2007. godine. Uz svaki časopis je dat i njegov pobliži disciplinarni opis, koga nema u izvornoj tabeli.

Br.	NAZIV	ISSN	IF
1	<u>EVOLUTIONARY ANTHROPOLOGY</u> Bio-fizička antropologija	1060-1538	3.138
2	<u>JOURNAL OF HUMAN EVOLUTION</u> Bio-fizička antropologija	0047-2484	2.712
3	<u>CURRENT ANTHROPOLOGY</u> 4 Field (Četvoropoljni)	0011-3204	2.312
4	<u>AMERICAN JOURNAL OF PHYSICAL ANTHROPOLOGY</u> Bio-fizička antropologija	0002-9483	2.273
5	<u>GLOBAL NETWORKS</u> Mult.disc. (Sociologija, Polit.nauke etc.) ne-Antropološki	1470-2266	1.886
6	<u>ANNUAL REVIEW OF ANTHROPOLOGY</u> 4 Field (Četvoropoljni)	0084-6570	1.883
7	<u>AMERICAN JOURNAL OF HUMAN BIOLOGY</u> Bio-fizička antropologija	1042-0533	1.805
8	<u>SOCIAL NETWORKS</u> Multi Disc. (Sociološki, Soc.psihološki) ne-Antropološki	0378-8733	1.644
9	<u>CULTURAL ANTHROPOLOGY</u> Socio-kult. Antropologija	0886-7356	1.636

O čurkama, pilićima...

10	<u>AMERICAN ANTIQUITY</u> Arheologija	0002-7316	1.533
11	<u>HUMAN NATURE</u> Bio-fizička antropologija	1045-6767	1.500
12	<u>JOURNAL OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE</u> Arheologija	0305-4403	1.439
13	<u>AMERICAN ETHNOLOGIST</u> Socio-kult. Antropologija	0094-0496	1.274
14	<u>HUMAN ECOLOGY</u> Bio-fizička antropologija	0300-7839	1.254
15	<u>CULTURE MEDICINE & PSYCHIATRY</u> Bio-fizička antropologija	0165-005X	1.205
16	<u>MEDICAL ANTHROPOLOGY QUARTERLY</u> Bio-fizička antropologija	0745-5194	1.205
17	<u>YEARBOOK PHYSICAL ANTHROPOLOGY</u> Bio-fizička antropologija	0096-848X	1.154
18	<u>AMERICAN ANTHROPOLOGIST</u> 4 Field (Četvoropoljni)	0002-7294	1.094
	30%		
19	<u>JOURNAL OF MATERIAL CULTURE</u> Subdisciplinarni+Arheološki	1359-1835	0.871
20	<u>JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL ARCHAEOLOGY</u> Arheologija	0278-4165	0.851
21	<u>ETHOS</u> Multidisciplinarni	0091-2131	0.826
22	<u>HUMAN ORGANIZATION</u> Subdisciplinarni	0018-7259	0.794
23	<u>JOURNAL OF THE POLYNESIAN SOCIETY</u> Regionalni Multidisciplinarni	0032-4000	0.760
24	<u>JOURNAL OF ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE</u>	1359-0987	0.744
25	<u>ANTIQUITY</u> Arheologija	0003-598X	0.682
26	<u>CULTURAL STUDIES</u> Socio-kult. Antropologija	0950-2386	0.661
27	<u>ANTHROPOLOGICAL QUARTERLY</u> Socio-kult. Antropologija	0003-5491	0.659
28	<u>HOMO</u> Bio-fizička antropologija	0018-442X	0.641
29	<u>ANTHROPOLOGY & EDUCATION QUARTERLY</u> Subdisciplinarni	0161-7761	0.630

Ivan Kovačević

	20%		
30	<u>ETHNOS</u> ocio-kult. Antropologija	0014-1844	0.600
31	<u>JOURNAL OF PEASANT STUDIES</u> Subdisciplinarni + Multidisciplinarni	0306-6150	0.600
32	<u>JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH</u> 4 Field (Četvoropoljni)	0091-7710	0.438
33	<u>COLLEGIUM ANTROPOLOGICUM</u> Bio-fizička antropologija	0350-6134	0.414
34	<u>ANTROPOLOGISCHER ANZEIGER</u> Bio-fizička antropologija	0003-5548	0.408
35	<u>ETHNOHISTORY</u> Arheologija + Istorija	0014-1801	0.400
36	<u>AFRICA</u> Regionalni Multidisciplinarni	0001-9720	0.395
37	<u>ANTHROPOLOGIE</u> Arheologija	0003-5521	0.345
38	<u>MANKIND QUARTERLY</u> Bio-fizička antropologija	0025-2344	0.343
39	<u>CANADIAN REV. OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOL.</u> Socio-kult. Antr +Sociologija	0008-4948	0.341
40	<u>PUBLIC CULTURE</u> Multidisciplinarni	0899-2363	0.333
41	<u>JOURNAL OF FAMILY HISTORY</u> Subdisciplinarni + Multidisciplinarni	0363-1990	0.308
42	<u>INTERNATIONAL JOURNAL OSTEOARCHAEOLOGY</u> Bio-fizička antrop. +Arheolog.	1047-482X	0.306
43	<u>RACE AND CLASS</u> Multidisciplinarni antropološki + Politologija	0306-3968	0.289
44	<u>CRITIQUE OF ANTHROPOLOGY</u> Socio-kult. Antropologija	0308-275X	0.237
45	<u>ARCTIC ANTHROPOLOGY</u> Regionalni Socio-kult. Antropologija	0066-6939	0.231
46	<u>OCEANIA</u> Regionalni Socio-kult. Antropologija	0029-8077	0.216
47	<u>CHUNGARA</u> Arheologija	0716-1182	0.200
48	<u>COMPARATIVE STUDIES IN SOCIETY & HISTORY</u> Multidisciplinarni	0010-4175	0.197

O čurkama, pilićima...

49	<u>BIJDRAGEN TOT DE TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE</u> Regionalni Socio-kult. Antr	0006-2294	0.188
50	<u>ANTHROPOS</u> Socio-kult. Antropologija	0257-9774	0.157
51	<u>INTER-ASIA CULTURAL STUDIES</u> Regionalni multidisciplinarni	1464-9373	0.116
52	<u>L'HOMME</u> Socio-kult. Antropologija	0439-4216	0.093
53	<u>ETHNOLOGY</u> Socio-kult. Antropologija	0014-1828	0.081
54	<u>ZEITSCHRIFT FUR ETHNOLOGIE</u> Socio-kult. Antropologija	0044-2666	0.080
55	<u>PLAINS ANTHROPOLOGIST</u> Regionalni Četvoropoljni	0032-0447	0.067
56	<u>ANTHROPOLOGY AND ARCHEOLOGY OF EURASIA</u> Reg. 2 discipline	1061-1959	0.037
57	<u>CHINESE SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY</u> Socio-kult. Antrop. + Sociologija	0009-4625	0.000
58	<u>MAN IN INDIA</u> Regionalni Multidisciplinarni	0025-1569	0.000

Uži disciplinarni opisi časopisa pokazuju da je njihovo zajedničko razmatranje poduhvat ravan Borhesovoj imaginarnoj kineskoj enciklopediji. Jedan broj tih časopisa uopšte nema veze sa antropologijom, i to veoma široko definisanom antropologijom unutar američkog univerzitetskog sistema. Za neke od tih časopisa se može pretpostaviti da su rezultat otvaranja nekih novijih tema, koje su veoma naučno i socijalno relevantne, ali je njihovo svrstavanje u antropologiju u najmanju ruku arbitratno. To je, na primer, časopis "Global Networks" koji se bavi "globalnim mrežama, transnacionalnim pojavama i njihovim odnosom prema široj teoriji globalizacije" i koji se ničim ne specifikuje kao antropološki, a koji uređuju kolege sociolozi i humani geografi.⁶ Takođe, "Social Networks" je časopis koji u opisu svoje oblasti publikovanja pominje antropologiju, čak na prvom mestu spiska svih društvenih, pa i nekih prirodnih nauka, mada se ni u samoopisu, a pogotovo u sadržaju brojeva to ne da sagledati. Samodefiniše se primarno kao interdisciplinarni časopis, koji se bavi "empirijskim proučavanjima društvenih odnosa i veza koje mogu biti izražene kao mreže".⁷ Ta dva časopisa su "zbunila" već zbumjene i neuke klasifi-

⁶ http://www.blackwellpublishing.com/glob_enhanced/default.asp

⁷ http://www.elsevier.com/wps/find/journaldescription.cws_home/505596/description#description

katore, koji nisu znali gde da ih svrstaju, pa su ih stavili i u ovako njima nerazumljiv antropološki koš. To što neki antropološki rad može biti zanimljiv/simpatičan uredništvu ovih časopisa, pa čak i objavljen u njemu, još uvek je veoma daleko od toga da ti časopisi imaju šta da traže u antropološkom delu "Reutersove" SSCI top-liste. Na taj način bi sa te liste trebalo da ispadnu dva visoko plasirana časopisa, koji zauzimaju mesta broj 5. i broj 8, i da se ostali časopisi pomere ka željenoj poziciji u prvih 30% liste.

Međutim, to je tek početak antropološkog gore-dole po "Reutersovoj" top-listi. Glavna nevolja ove liste nastaje već kod onih časopisa koji su na prva dva mesta i koji zajedno sa još 7 ulaze u tih 30%, a ukupno ih ima 14 na celoj listi, tj. preko 20%. To su časopisi iz biološke, fizičke antropologije, koja neima nikave veze ili ima sasvim podpromilne veze sa socijalnom i kulturnom antropologijom, ukoliko se iz nauke isključe rasističke i pararasističke teorije. Socio-kulturni antropolozi jednostavno NE OBJAVLJUJU radove u tim časopisima, bez obzira na njihovo visoko mesto na top-listi. Te časopise stvaraju/citaju/citiraju biofizički antropolozi i njima srođni biolozi, medicinari, eksperimentalni psiholozi, stomatolozi i sl. U Evropi ti časopisi ne postoje u seminarima za socijalnu antropologiju, a od studenta, preko bibliotekara, do profesora, svi bi bili zgranuti pitanjem o nekom tekstu u tim časopisima. Bez obzira što vrlo često, u Americi, pripadaju istom "department"-u, profesori socio-kultурne antropologije, nemaju nikakve veze sa tim časopisima, izuzev možda bledog sećanja na učenje bio-fizičkih predmeta u okviru četvoropoljnih studija. Smisao i svrha bio-fizičke antropologije uopšte se ovim ne dovodi u pitanje, a naučnici iz tih disciplina o svrsi svoje nauke vode računa, ali je sasvim jasno da se u mesari našao krompir ili u piljari računar. Ono što bi trebalo da je naučeno iz elementarne statistike, da se poređiti mogu/smeju samo uporedljive, korespondentne veličine, očito je prenebregnuto, iz razloga lakog pakovanja sopstvenog komercijalnog proizvoda. Razdvajanje onoga što se naučnom prirodnom mora razdvojiti, komercijalno ustrojenoj firmi značilo bi angažovanje dodatnog računanja, dodatnog osoblja koje računa i, samim tim, povećalo bi troškove proizvoda, koji ima cenu formiranu na tržištu u uslovima stvarne ili potencijalne konkurenkcije, te umanjila profit. Kupac "Reutersove" robe, u našem slučaju ministarstvo, koje se tokom vremena pod različitim nazivima stara o nauci u Srbiji, očito o ovome nije znao ništa, ali se nije ni protudio da sazna.

Odbijanjem bio-fizičko-antropoloških časopisa, kao nesamerljivih sa socio-kulturno-antropološkim, usled različite naučne populacije koja ih stvara/koristi/citira, sa liste se može odbiti 14 časopisa. Isti postupak se ponavlja kada su u pitanju čisto arheološki časopisi, kojih ima ukupno 6, od čega su 2 u prvih 30% top-liste.

Posle eliminacije ovih časopisa javlja se problem što činiti sa časopisima koji prate američku tradiciju četvoropoljnog studiranja antropologije. Među

O čurkama, pilićima...

njima ima i časopisa koji su visoko plasirani na top-listi, a da se ne zna zbog čega su tako visoko. Tako se veoma poznati časopis "Current Anthropology" sastoji od radova koji prate sva četiri antropoška "polja", mada kažu da pokrivaju ne samo ljude već i primate, a samodefinicijom obuhvata socijalnu, kulturnu, i fizičku antropologiju, kao i etnologiju, etnoistoriju, arheologiju i pristoriju, folklor i lingvistiku.⁸ "Current Anthropology" zauzima veoma visoko treće mesto na "Reutersovoj" top-listi, a da se to ni u kom slučaju ne može pripisati bilo kakvom elementu kvaliteta. Radi se o najvećoj populaciji koja stvara/čita taj časopis, jer obuhvata sve naučnike iz sva četiri polja američke antropologije, i stoga je časopis citiran u sve četiri oblasti i u časopisima koji se bave samo nekom od oblasti, pa ima visok impakt faktor. Međutim, to uopšte nije realan impakt faktor za radove koji su objavljeni u tom časopisu jer je citatnost u ovom slučaju kumulativna, tj. zbraja se bez obzira na to što se odnosi na potpuno različite discipline. Teorijski bi bilo moguće utvrditi stvarni impakt faktor časopisa "Current Anthropology", ali bi za to bilo potrebno tačno izbrojati citate članaka objavljenih u "Current Anthropology" iz oblasti biofizičke antropologije u časopisima iz biofizičke antropologije, pa zatim broj citata tekstova iz oblasti sociokulturne antropologije u časopisima iz sociokulturne antropologije, i potom to isto ponoviti za tekstove iz arheologije i lingvistike. Ti impakt faktori bi se mogli uzeti u obzir pri izradi top-liste časopisa svake od nauka u okviru američkog četvoropoljnog sistema obrazovanja antropologa. Pošto, "Current Anthropology" nije jedini časopis istog četvoropoljnog profila, već su to i još tri časopisa, "Annual Review of Anthropology", koji takođe zauzima visoko 6. mesto top-liste, zatim veoma dobro plasirani "American Anthropologist" i "Journal of Anthropological research", onda to predstavlja još četiri časopisa koja nisu ravnopravna sa ostalima u trci za prve tri desetine top-liste.

Lista časopisa se potom još sužava, tako što se, radi uporedivog merenja broja citata i zaključivanja o impakt faktoru, moraju izostaviti časopisi koji su nastali u jednoj drugoj tradiciji formiranja antropologa u Americi, koja vezuje sociokulturalnu antropologiju sa sociologijom i gradi časopise koji su sociološki i socijalnoantropološki. Njihov broj citata je nemoguće pripisati antropologiji u celini, jer je jedan broj sigurno u sociološkim časopisima koji citiraju sociološke radove iz ovih sociokulturalno-antropološko-socioloških časopisa. Prema tome, i ti časopisi se moraju izbaciti iz konkurenčije za najcitiranijih 30% sociokulturalno antropoloških časopisa.

Jedan broj multidisciplinarnih časopisa u sebi sadrži i antropološke teme i priloge, ali su daleko od toga da njihov impakt faktor pripada baš tim tekstovima. Kao primer, može se navesti časopis "Public Culture", koji u samoopisu

⁸ <http://www.journals.uchicago.edu/page/ca/brief.html>

navodi da se bavi kulturnim politikama i globalizacijom⁹, a u opisu, kojim se prezentira potencijalnim kupcima, stoji da sadrži tekstove o satelitskoj televiziji, sajberspejsu, zatvorima za imigrante i etničkim konfliktima.¹⁰

No, tu nije kraj. Postoje časopisi koji se bave samo jednom subdisciplinom sociokultурне antropologije, pa su oni u neravnopravnom položaju u odnosu na časopise koji su u celini sociokulturalno-antropološki. Na primer, postoji jedan časopis koji se bavi samo porodicom i porodičnim odnosima,¹¹ i drugi koji se bavi samo seljaštvom,¹² dok je časopis, koji se bavi materijalnom kulturom, u stvari i antropološki i arheološki, te mu je veoma teško precizno odrediti izvor impakta faktora¹³.

Potom, postoje regionalni časopisi koju su antropološki, i bave se Polinezijom ili Indonezijom, kao i časopisi koji se bave nekom regijom (Evroazija, India), a u njima su radovi iz različitih naučnih disciplina, od istorije i geografije, preko politikologije, do sociologije, i antropologije.

Brojčani pregled časopisa koje treba izdvojiti da bi se dobila uporediva veličina i pristupilo brojanju, nalazi se u sledećoj tabeli:

		Ukupno	Prvih 30%
1.	Časopisi iz evolucione, biofizičke i medicinske antropologije	14	9
2.	Časopisi iz arheologije	6	2
3.	Časopisi multidisciplinarni sastavljeni bez specifikovanih antropoloških disciplina	4	2
4.	Časopisi iz četvoropoljne i tropoljne (3 or 4 Fields) Antropologije	4	3
5.	Časopisi regionalni multidisciplinarni sa nekom od antropologija	5	
6.	Časopisi iz neke sociokulturalno antropološke subdiscipline	2	
7.	Časopisi iz regionalne antropologije	5	
8.	Časopisi iz jedne antropološke subdiscipline i još jedne posebne nauke	3	
9.	Časopisi multidisciplinarni sastavljeni sa nekom od antropoloških disciplina	4	
10.	Časopisi iz socijalne i kulturne antropologije/etnologije	11	2
		58	18

Kad se na ovaj način pročisti "Reutersova" top-lista časopisa, za koju njeni tvorci tvrde da se odnosi na časopise iz antropologije, dobije se jedan broj različitih top-listi iz različitih disciplina koje grade američki sistem obrazovanja

⁹ <http://www.dukeupress.edu/publicculture/>

¹⁰ http://www.periodicals.com/html/ihp_e.html?ep17223

¹¹ Journal of Family History

¹² Journal of Peasant Studies

¹³ Journal of Material Culture

O čurkama, pilićima...

antropologa. Mogla bi se napraviti posebna mini top-lista za biofizičku antropologiju, zatim za arheologiju, pa za različite časopisne bastarde, dok bi se lista međusobno uporedivih sociokulturno antropoloških časopisa svela na svega 11, a međusobno uporedivih četvoropoljnih časopisa bilo bi svega 4.

Sociokulturalna antropologija/etnologija

	Prvih 30%		
9	<u>CULTURAL ANTHROPOLOGY</u>	0886-7356	1.636
13	<u>AMERICAN ETHNOLOGIST</u>	0094-0496	1.274
24	<u>JOURNAL OF ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE</u>	1359-0987	0.744
26	<u>CULTURAL STUDIES</u>	0950-2386	0.661
	Sledećih 20%		
27	<u>ANTHROPOLOGICAL QUARTERLY</u>	0003-5491	0.659
30	<u>ETHNOS</u>	0014-1844	0.600
	Drugih 50%		
44	<u>CRITIQUE OF ANTHROPOLOGY</u>	0308-275X	0.237
50	<u>ANTHROPOS</u>	0257-9774	0.157
52	<u>L'HOMME</u>	0439-4216	0.093
53	<u>ETHNOLOGY</u>	0014-1828	0.081
54	<u>ZEITSCHRIFT FUR ETHNOLOGIE</u>	0044-2666	0.080

Četvropoljni časopisi

3	<u>CURRENT ANTHROPOL</u>	0011-3204	2.312
6	<u>ANNUAL REVIEW OF ANTHROPOLOGY</u>	0084-6570	1.883
18	<u>AMERICAN ANTHROPOLOGIST</u>	0002-7294	1.094
32	<u>JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH</u>	0091-7710	0.438

Postavlja se pitanje koliko menja sliku ovakav postupak, nužan sa stanovišta očuvanja statističkog karaktera top-liste. Slika je potpuno izmenjena jer sada 4 sociokulturalnoantropološka časopisa ulaze u vrh top-liste, tj. u prvih 30%. U sledećih 20% se nalazi jedan časopis koji je tu bio i na velikoj svaštarsko-četvropoljnoj listi, ali mu se priključio još jedan, koji je na staroj listi bio u donjoj polovini. Velika je razlika i u apsolutnom iznosu impakt faktora, jer sa-

da prvoplasirani časopis ima impakt faktor 1,636, a časopisi na prelazu iz prvih 30% u sledećih 20% oko 0,600. Ostali časopisi koji, u vizuri našeg Ministarstva nauke, imaju veliki značaj časopisa sa SSCI liste, imaju, jedva pomena vredan, impakt faktor od 0,080 do 0,250. Sveukupno se pokazuje da citatometrijske top-liste nisu prikladno merilo za sociokulturalnu antropologiju, čak ni u Americi u kojoj Američka antropološka asocijacija broji preko 11.000 članova koji govore istim, engleskim, jezikom i obraćaju se publici koja govoriti engleskim jezikom.

Od 11 časopisa iz sociokulturalne antropologije, 8 su časopisi koji izlaze na engleskom jeziku, jedan na francuskom, jedan na nemačkom, a jedan časopis objavljuje tekstove na engleskom, nemačkom, francuskom i španskom. Neengleski časopisi zauzimaju donja mesta na redukovanoj top-listi časopisa iz sociokulturalne antropologije – multijezički "Anthropos" (objavljuje tekstove i na engleskom) je na mestu br. 8, francuski časopis "L'Homme" je na devetom mestu, a nemački etnološki časopis, sa dugom tradicijom, "Zeitschrift fur Ethnologie" je na poslednjem, jedanaestom mestu. Potvrda da plasman zavisi od jezika, može se pronaći i u relativno visokom plasmanu švedskog časopisa "Ethnos" (šesto mesto), koji izlazi na engleskom i čije izdavanje je preuzeila izdavačka kuća "Routledge". Prilikom razmatranja plasmana na redukovanoj sociokulturalnoantropološkoj top-listi treba podvući da ona NIJE proizvod "Reutersa" i da se originalni plasman ovih časopisa može očitati na svaštarsko-antropološkoj listi gde je "L'Homme" na mestu br. 52, a "Zeitschrift fur Ethnologie" na mestu br. 54.

Prethodna analiza, koja ne izlazi iz okvira osnovnih postulata citatometrije, pokazala je svu njenu nesvrishodnost, kada je sociokulturalna antropologija/etnologija u pitanju. Sasvim je moguće pretpostaviti da bi se do sličnih rezultata došlo analizirajući AHCI listu na kojoj se nalaze istorija, istorija umetnosti, istorija književnosti i ostale discipline američki definisane kao "Arts and Humanities". Statistička preciznost koja je neophodna da bi se utvrdila tačna granica između, na primer, prvih 30% i sledećih 20%, i iz čega se potom izvlače dalekosežne posledice po one koji u tim časopisima objavljuju, pada u vodu kada se javi samo jedna greška, kakva je uključivanje jednog jedinog časopisa koji nije antropološki. Takvih grešaka, od metodoloških, do grešaka zasnovanih na neznanju, ima u "Reutersovoj" listi toliko da bi je trebalo što pre zaboraviti kao merilo kvaliteta, a zapamtiti kao primer nasilja koje ne sme da se ponovi.

Sasvim dobra ilustracija nemoći citatometrijskog pristupa antropologiji (i svim humanističkim naukama) može se uočiti pregledom glavnog teorijskog časopisa citatometrijskog pokreta i kompanija. Časopis "Scientometric"¹⁴ izlazi od 1968. godine, sa prosečno tri sveske godišnje što iznosi preko 200 sve-

¹⁴ <http://www.springerlink.com/content/101080/>

O čurkama, pilićima...

zaka časopisa, što, potom, sa prosečno 10 članaka po svesci, iznosi preko 2.000 članaka. O tih 2.000 članaka samo **DVA** su posvećena citatometriji u humanističkim naukama. Pojam "antropologija" se ne pominje ni u jednom naslovu i samo u jednom jedinom rezimeu teksta koji govori o sveukupnom razvoju društvenih nauka u Brazilu. To vrlo jasno govori da "scijentometrija", kvazinaučno pokriće profitne citatometrije, tokom četrdeset godina nije imala šta da kaže u prilog citatometriji u humanističkim naukama.

6. Srpska tragikomedija

Ono što se pokazalo kao greška u jezički jedinstvenoj i veoma velikoj naучnoj zajednici kakva je američka, u još ogoljenijem i drastičnijem vidu se očituje u pokušajima da se srpska nauka broji i kvantifikuje. Po narudžbi ministarstva, preuzeće "CEON" sačinjava top-listu sa nizom potonjih statističkih analiza koje treba da proizvedu utisak tobože velike nauke o nauci.

Analizirano je četrdeset tri časopisa kojima su prebrojani citati. Broj prebrojanih citata je toliko mali da bi brojači trebalo da se zapitaju da li je brojanje citata uopšte merilo bilo čega. No, pre toga treba napomenuti da su u istu ravan merenja stavljene i babe, i žabe, i električne gitare, i šporet na drva¹⁵. Naime, utvrđivan je redosled, rang-lista i činjena kategorizacija časopisa iz arheologije, zatim časopisa koji obrađuje neki period istorije (XX vek ili Vizantija), pa iz dela istorije umetnosti, pa iz muzikologije, pa iz etnologije i antropologije, pa časopisi koji obuhvataju celinu istorijske nauke, pa časopisi o specifičnim oblastima istorije kao što je vojna istorija, zatim, interdisciplinarni časopis kao što je "Balcanica", časopis Balkanološkog instituta SANU, pa onda časopis iz fizičke antropologije, kome tu uopšte nije mesto, pa lokalni multidisciplinarni časopisi poput "Leskovačkog zbornika", pa povremene publikacije SANU poput "Temišvarskog zbornika", pa časopis iz oblasti zaštite kulturnog nasleđa i spomenika kulture, ili iz uske oblasti kao što je numizmatika itd, itd.

Ovo se sasvim jasno vidi na osnovu spiska časopisa iz "Bibliometrijskog izveštaja o časopisima" koji je sačinio Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci (CEON) za 2007. godinu,¹⁶ sa izbrojanim brojem citata:

¹⁵ Na metaforični značaj nepodobnosti poređenja, izražen u etnonauci, gde se iskaže nemogućnost poređenja baba i žaba, ukazao je B. Žikić u tekstu o kognitivnoj antropologiji. V. Žikić 2008a, 117-139.

¹⁶ <http://nainfo.nb.rs.proxy.kobson.nb.rs:2048/kategorizacija/index.aspx>

Ivan Kovačević

1. <u>Etnoantropološki problemi</u>	16
2. <u>Stari srpski arhiv</u>	11
3. <u>Saopštenja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture</u>	20
4. <u>Antropologija</u>	5
5. <u>Hilandarski zbornik</u>	6
6. <u>Istraživanja</u>	7
7. <u>Vojno-istorijski glasnik</u>	7
8. <u>Arheografski prilozi</u>	8
9. <u>Glasnik Etnografskog Instituta SANU</u>	22
10. <u>Glasnik Antropolološkog društva Jugoslavije</u>	20
11. <u>Godišnjak za društvenu istoriju</u>	10
12. <u>Tokovi istorije</u>	22
13. <u>Istorijski časopis</u>	29
14. <u>Balcanica</u>	9
15. <u>Zbornik Vizantološkog instituta</u>	66
16. <u>Istorijski časopis</u>	12
17. <u>Temišvarski zbornik</u>	1
18. <u>Zbornik Matice Srpske za scensku umetnost i muziku</u>	3
19. <u>Vardarski zbornik</u>	2
20. <u>Mešovita građa</u>	3
21. <u>Godišnjak grada Beograda</u>	2
22. <u>Muzikologija</u>	1
23. <u>Starinar</u>	25
24. <u>Glasnik Etnografskog muzeja Beograd</u>	3
25. <u>Zograf</u>	27
26. <u>Prilozi za književnost jezik istoriju i folklor</u>	21
27. <u>Numizmatičar</u>	2
28. <u>Zbornik Narodnog muzeja (Istorijska umetnost)</u>	0
29. <u>Zbornik Narodnog muzeja (Arheologija)</u>	0
30. <u>Zbornik Filozofskog fakulteta u Beogradu (istor. nauke)</u>	2
31. <u>Glasnik Srpskog arheološkog društva</u>	9
32. <u>Zbornik Matice Srpske za istoriju</u>	8
33. <u>Flogiston</u>	5
34. <u>Novi zvuk</u>	3
35. <u>Leskovački zbornik</u>	1
36. <u>Singidunum</u>	0
37. <u>Nasleđe</u>	0

O čurkama, pilićima...

38. <u>Lucida intervalla</u>	0
39. <u>Rad muzeja Vojvodine</u>	2
40. <u>Zbornik Matice Srpske za klasične studije</u>	6
41. <u>Arhiv</u>	0
42. <u>Spomenica Istorijskog arhiva Srem</u>	1
43. <u>Nastava i istorija</u>	2

Čak i kada bi se brojevi citata u ovoj top-listi nekom magijom ili čudom uvećali za po 100, opet ona ne bi mogla ničemu da posluži. Saznanje da je jedan časopis iz muzikologije za dva citata više citiran od časopisa o istoriji dvadesetog veka ne može da posluži baš nikom. Besmislenost ovakvog merenja ne prihvata samo onaj koji na silu hoće da apotekaru proda teg od jednog kilograma. A, ako se iz toga izvlači zaključak o finasiranju časopisa, onda je to skandalozan odnos prema nacionalnoj nauci.

Zašto je to tako? Odgovor je veoma jednostavan. Naučna zajednica u Srbiji je veoma mala i nekoliko desetina naučnika koji se bave nekom disciplinom ne mogu da postignu toliko međusobno citiranje da bi to ostavilo traga na statističkim brojanjima i merenjima. Na više primera naučnog angažovanja antropologa u Srbiji, ubedljivo je pokazano da je sasvim besmisленo očekivati od antropologa, koji proučava folklorne formule u masovnoj kulturi, posebno u naučnoj fantastici (Gavrilović 2008), da citira radove kolege koji se bavi proučavanjem upravljanja reprodukcijom i planiranjem porodice (Žikić 2008a). Srpski antropolozi ne prihvataju da se služe prevarama i uđu u lažna međusobna citiranja, koja imperativno nalaže citatometrijski profitni lobi. Osim toga, ima li ikakvog razloga da se kod nas aplicira nešto što se pokazuje kao besmisleno u daleko brojnijim i razvijenijim naučnim disciplinama, kao što je već pomenutih 11.000 antropologa u Americi!? Ovakvo stanje nije privremeno i ne može se očekivati nekakav razvoj antropologije u Srbiji koji će broj aktivnih antropologa koji objavljuju (ispod 100) podići na nekoliko hiljada. Ipak, i srpski antropolozi će, procesima evropske integracije, postati deo brojne "porodice" evropskih antropologa, ali to ni u kom slučaju neće značiti da dolazi vreme profitnih citatometara. Naprotiv, Evropa je citatometriju u humanističkim naukama bespogovorno odbacila.¹⁷

Krunski dokaz svekolike nepotrebnosti primene citatometrije u humanističkim naukama, pa samim tim i u etnologiji/antropologiji dala je sama kompanija koja proizvodi top-liste. Naime, sama kompanija "Reuters" je iznela či-

¹⁷ Vidi www.esf.org – zvanični sajt krovne evropske naučne asocijacije (European Science Foundation). Slučaj vodećeg evropskog časopisa iz socijalne antropologije, izdanja Evropske asocijacije socijalnih antropologa, potvrđuje opravданost evropskog ignorisanja "Reutersove" top-liste, jer "Social anthropology", časopis od prvorazrednog ugleda u Evropi, nije na spisku časopisa kojima se prati citiranost.

tav niz ograničavajućih faktora u primeni citatometrije u humanističkim naukama koji gotovo da čini te liste izlišnim.

"Standardi publikovanja, uključujući i neobaveznu redovnost, veoma su važni u vrednovanju časopisa iz humanističkih nauka i umetnosti. U humanističkim naukama se ne slede obrasci navođenja uobičajni u člancima iz društvenih i prirodnih nauka. Osim toga, u časopisima iz umetnosti i humanističkih nauka se veoma često cитира нешто што нису часописи (нпр. књиге, музичке композиције, уметничка и литерарна дела). Енглески језик није обавезан у неким областима прoučavanja у naukama о umetnosti i humanističkim naukama, naročito тамо где то onemogućava nacionalni fokus proučavanja, kao što су na primer istraživanja regionalnih književnosti."¹⁸

Iz epicentra naturalnog scijentizma, koji je poklekao pred suštinom humanističkih nauka, prostodušno i očajnički zvuče vapaj i optužba: "Oni pišu i citiraju knjige. Sram ih bilo." Da li je potrebno bilo šta reći osim da je očevidan profitni karakter očigledan u proizvodnji i prodaji prozvoda, da je proizvod evidentno feleričan, i da čak i sam proizvođač mora o tom feleru prozboriti makar i na marginama zvanične prezentacije.

Na upravljačima naukom u Srbiji je da daju odgovor na pitanje da li su Srbiji uopšte potrebne nacionalne i humanističke nauke, i ako je odgovor pozitivan, da odustanu od trošenja novca na ovakva merenja koja ne služe ničemu. Sve drugo je teror i nesvrishodno i kontraproduktivno nasilje nad samosvešću društva, koje stvaraju nacionalne, društvene i humanističke nauke.

Literatura

- Borofsky**, Robert. 2002. The Four Subfields: Anthropologists as a Mythmakers. *American Anthropologist* 104 (2): 463-480.
- Gavrilović**, Ljiljana. 2008. Vodič iz Omelasa: akcionalna antropologija u glazuri od čuda. *Etnoantropološki problemi* 3 (2): 89-105.
- Koen**, Moris i Ernest Nejgel. 1965. *Uvod u logiku i naučni metod*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Kovačević**, Ivan. 2008. Odnos države prema humanističkim naukama u Srbiji početkom dvadeset prvog veka. Citatometrija kao pokušaj ubistva srpske antropologije. *Etnoantropološki problemi* 3 (2): 33-34.
- Kuzmanović**, Zorica. 2009. Upotreba etnografskih analogija u arheološkom zaključivanju, *Etnoantropološki problemi* 4 (1): 133-148.

¹⁸ http://www.thomsonreuters.com/business_units/scientific/free/essays/journalsselection/

O čurkama, pilićima...

- Porčić**, Marko. 2006. Etnoarheologija – sadašnjost kao ključ za prošlost. *Etnoantropološki problemi* 1 (2): 105-121.
- Vidojević-Škara**, Ljubica. 1968a. *Osnovi statistike*. Beograd.
- Vidojević-Škara**, Ljubica. 1968b. *Statistički metod u društvenim naukama*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Žikić**, Bojan. 2008a. Kako složiti babe, žabe i električne gitare. Uvod u kognitivnu antropologiju. *Antropologija* 6: 117-139.
- Žikić**, Bojan. 2008b. Neukroćena "goropad": upravljanje reprodukcijom kao kulturna praksa, *Etnoantropološki problemi* 3 (1): 143-157.

Primljeno: 30.04.2009.

Prihvaćeno: 03.09.2009.

Ivan Kovačević

Department for Ethnology and Anthropology
Faculty of Philosophy, University of Belgrade

ON TURKEYS, CHICKEN AND QUOTATION INDEXES

Analysis of Reuters company quotation list which ranks anthropological journals shows methodological errors in the process of this quotation list's construction. That list is based on American tradition of four-field anthropology and it evenly treats journals that belong to completely different scientific disciplines – biophysical anthropology, prehistoric anthropology, anthropological linguistics, and socio-cultural anthropology. Four entirely different academic communities cannot be compared by simple citations' count, and additional commotion is set in by other types of journals which are also ranked – those would be journals encompassing all four disciplines, journals which include some of the disciplines and another non-anthropological science (socio-cultural anthropology and sociology), and those that aren't substantially linked with anthropology which deal with general questions of globalization, or display regional character observing a certain region multidisciplinary, which means historically, geographically, politically, economically, and anthropologically. Therefore, any ranking list of these journals would be equivalent with creation of a single scoreboard of four American national sports (baseball, hockey, basketball and football), and hence is of little use in America, and it has been completely rejected in Europe. Only Serbian administers of science appreciate this hybrid list and solicit it as an evaluation criterion and a model for making of an even more hybrid common top list of journals in Serbia which

Ivan Kovačević

would list journals from various different sciences (history, archeology, art history, ethnology/anthropology, musicology), but also journals with exclusive focus on parts of these sciences (military history, numismatics, Byzantine studies or heritage research etc.). This makes this list useless for evaluation of a particular journal, and socially dangerous were it to be used as a criterion for funding of certain sciences and journals.

Key words: anthropology, quotation index, SSCI, Thompson-Reuters, evaluation of science, funding of journals, Serbia.